

ΠΙΝΑΞ

ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΟΔΩΝ (ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ)

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΘΕΙΣΑΝ ΕΝ Τῷ ΒΑΣΙΛΕΙῳ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ἀπὸ τοῦ 1855.

Δήλωσις ὁδῶν		Μήκος κατὰ χιλιό- μετρα
1	Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πατραῖα.	8.00
2	Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα (ἰσρά ὁδός).	22.00
3	Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Χαλκίδα (μέρος κατασκευασμένον).	21.50
4	Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Μαραθῶνα.	30.00
5	Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Κηφισίαν.	15.00
6	Ἐξ Ἐλευσίνος εἰς Θήβας διὰ τοῦ ἔρους Κιθαιρώνος.	48.00
7	Ἐξ Ἐλευσίνος εἰς Μάγαρα.	20.00
8	Ἐκ Λαμίας εἰς Στυλίδα.	15.50
9	Ἐξ Ἀμφίσσης εἰς Ἰτέαν.	12.70
10	Ἐκ Θηβῶν εἰς Χαλκίδα.	34.70
11	Ἐκ Θηβῶν εἰς Λεβάδειαν (μέρος κατασκευασμένον).	19.70
12	Ἐκ Μεγάρων εἰς Καλαμάκιον, διὰ τῶν Σκιρωνίδων πετρῶν (μέρος κατασκευασμένον).	11.00
13	Ἐκ Καλαμακίου εἰς Δουράκιον, ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Κορίνθου.	6.50
14	Ἐκ Καλαμακίου εἰς τὴν Νέαν Κορίνθον.	7.60
15	Ἐξ Ἀργους εἰς τὸ Ναύπλιον.	10.10
16	Ἐκ Μύλων τοῦ Ναυπλίου (Λέρνη) εἰς Τρίπολιν.	50.00
17	Ἐκ Τριπόλεως εἰς Μεγαλοπόλιν.	32.80
18	Ἐκ Σπάρτης εἰς Γύθειον.	47.50
19	Ἐκ Καλαμῶν εἰς Νησί.	10.00
20	Ἐκ Πύργου εἰς Κατάκολον.	13.00
21	Ἐκ Ξηρογαρίου εἰς Ορεοῦς (μέρος κατασκευασμένον).	5.40
Τὸ ὅλον		461.00

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΣΤΥΚΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΟΣ

Δημοσιεύοντες τὰς ἡμετέρας σκέψεις περὶ τοῦ σχεδίου τοῦ ἑλληνικοῦ ἀστυκοῦ Κώδικος, ὅπερ ἡ τελευταία ἐπιτροπὴ, ἡ διὰ τοῦ ἀπὸ 16 φεβρουαρίου 1866 βασιλικοῦ διατάγματος διορισθεῖσα ἐτύπωσεν ἐσχάτως, ὀφείλομεν ἐν πρώτοις ν' ἀποδώσωμεν χάριτας πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ταύτην, ἣτις περαιώσασα τὴν ἀνατεθείσαν αὐτῇ ἐντολήν, ἀπαλλάττει ἡμᾶς ἀπὸ τῶν χῶρος τῶν διατάξεων τοῦ μέχρι σήμερον ἐν Ἑλλάδι ἐσχύοντος Βυζαντινοῦ δικαίου καὶ προικίζει ἡμᾶς δι' ἐθνικοῦ ἀστυκοῦ νόμου, ἐκπληρώσασα οὕτω τὸ κατ' αὐτὴν τὰς εὐχὰς τῶν νομικῶν καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐν γένει. Ἀλλὰ φρονοῦμεν ὅτι τὸ εἰλικρινὲς ταῦτο

αἴσθημα καὶ ἡ φιλία ἣτις συνδέει ἡμᾶς πρὸς τὰ ἀξιότιμα μέλη τῆς ἐν λόγῳ ἐπιτροπῆς δὲν εἶναι ἀσυμβίβαστα πρὸς τὸ ἀτομικὸν δικαίωμα ἢ μᾶλλον καθῆκον τῆς ἐλευθέρως ἐξετάσεως ἔργου τοσοῦτον σπουδαίου καὶ τοσοῦτον ἐνδιαφέροντος τὴν ἡμετέραν πατρίδα· τὸ καθῆκον τοῦτο δὲν ἐπέτρεπεν ἡμῖν τὴν σιωπὴν, ἂν καὶ ἀπέχωμεν πολὺ τοῦ νὰ ὑπερτιμῶμεν τὸν ἀτομικὸν ἡμῶν λόγον καὶ τὰς μικρὰς ἡμῶν γνώσεις ὑπέρνω τοῦ λόγου καὶ τῶν πολλῶν γνώσεων τῆς ἐντίμου ἐπιτροπῆς τοῦ Κώδικος, ἀποφεύγοντες ὡς νόσον τοιαύτην ἀξίωσιν, τὴν ὁποῖαν εὐφυῶς ὁ περιβόητος τῆς ἸΣΤ' ἑκατονταετηρίδος νομοδιδάσκαλος Dumoulin ἐκάλεσεν, *aquitate cerebrinam* ἢτοι *ἐγκεφαλικὴν ἐπιείκειαν*.

Με ὅλας τὰς πηγὰς καὶ τὰ βοηθήματα, τὰ ὁποῖα οἱ νομομαθεῖς εὐρίσκουσι σήμερον ἐν τοῖς κώδικι καὶ τοῖς συγγράμμασι τῶν

ξένων ἔθνων, τὸ ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς δὲν ἦτο βεβήτως ἀνευ δυσκολιῶν· διότι δὲν ἤρκει νὰ ἀντιγραφῶσιν αἱ διατάξεις τῶν ξένων νόμων, λαμβανόμενων ἐπι ὑπ' ἄψιν τῶν ἐπ' αὐτῶν παρατηρήσεων τῶν νομομαθῶν. Τὸ ἔργον τῆς ἐπιτροπῆς ἦτο δυσχερέστερον καὶ δὲν πρέπει νὰ θαυμάζη τις εἰάν δὲν ἐπέτυχεν ἐντελῶς. Ποῖον δὲ ἦτο καθ' ἡμᾶς τὸ ἔργον τοῦτο; Οἱ συντάκται εἶχον νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ δύο ὁδῶν· ἠδύναντο ἢ νὰ συντάξωσι κώδικα ἀπεικονίζοντα τὴν τελευταίαν κατάστασιν τοῦ κατὰ τὴν ἐπιστήμην ἀστυκοῦ δικαίου, ἢτοι εἶδος συλλογῆς τῶν ἐντελεστάτων καὶ νεωτάτων διατάξεων τῶν ξένων κωδίκων καὶ τῶν σοφωτάτων σκέψεων τῶν ἐμβριθεστάτων συγγραφέων τοῦ δικαίου καὶ τῶν δικαστηρίων, ἢ νὰ προβῶσιν εἰς τὴν κωδικοποίησιν τῆς περ' ἡμῶν ἰσχυροῦσης νομοθεσίας καὶ τῶν ἡμετέρων ἐθίμων διορθοῦντες τὰ ἀπληρωτά καὶ συντάττοντες οὕτω κώδικα ἀναγκάζοντα μὲν ἡμᾶς νὰ ὤμεν ἐν προόδῳ ὡς πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν νομοθεσίαν μας, ἀλλὰ καὶ μὴ προσβάλλοντα ἐκεῖνα τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν ἐθίμων εἰς ἃ εἴμεθα προσηλωμένοι.

Ἀμφότερα τὰ συστήματα ταῦτα δύνανται νὰ ὑποστηρίζωνται καὶ νὰ ἔχωσιν ἐπαδοῦς, καθόσον ἐκάτερον ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἰσχυρισμοὺς σπουδαίους. Ὑπὲρ τοῦ πρώτου μὲν δύναται τις πρὸ πάντων νὰ ἐπικαλεσθῆ τὸ αἶσθημα τοῦ ἀγαθοῦ, τοῦ τελείου, πρὸς ὃ ἀτενίζει ἡ ἀνθρωπότης. Ὑπὲρ τοῦ δευτέρου δὲ συνηγορεῖ τὸ σέβας τῶν θεσμῶν, τῶν ἀρχαίων ἐθίμων ἔθνους λίαν ἀφωσιωμένου εἰς αὐτὰ, σέβας μὴ ἀτυμβίεαστον ὅμως μὲ τὰς βαθμιαίας προόδους τῆς ἐπιστήμης τοῦ δικαίου. Τὸ καθ' ἡμᾶς ἠθέλωμεν ἴσως ἐννοῆσει τὸ πρῶτον εἰάν ἐπρόκειτο νὰ εἰσαχθῆ νομοθεσία εἰς ἔθνος μὴ ἔχον προτέραν ὑπαρξίν, εἰς ἔθνος ἀπαρτιζόμενον ἐκ χωρῶν ἐχουσῶν νόμους καὶ ἔθιμα ἀσυμβίβαστα πρὸς ἀλλήλα ἢ καὶ εἰς ἔθνος ὑποστάν ἀίφνης καὶ ριζικὴν μεταβολήν, οἷα εἶναι ἡ ἀπόλειψις τῆς αὐτονομίας του καὶ ἡ ὑπαγωγή εἰς τὴν ἐξουσίαν ἐχθροῦ κραταιοῦ, ἢ ἐπανάστασις πολιτικὴ τε καὶ κοινωνικὴ ἐν ἣ ἐξεδηλώθη καὶ ἡ κατὰ τῶν τέως ἰσχυρόντων θεσμῶν δυσαρέσκεια τοῦ ἔθνους, ἢ ἀπεδείχθη τὸ πλημμελὲς καὶ τὸ

(ΠΑΡΘΕΝΩΝ.)

πρὸς τὸν χαρῆκτῆρα καὶ τὴν πρόοδον τοῦ ἔθνους ἀνάρμοστον αὐτῶν· καὶ τότε ἀκόμη ἢ εἰσαγωγή τῆς σχετικῶς τελείας ἐκείνης νομοθεσίας ἠδύνατο κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς νὰ ἐγείρη μεγάλας δυσχερεῖας καὶ δικαίαν ἴσως ἀντίδρασιν· ἀλλὰ κατὰ τὰς περιπτώσεις ἐκεῖνας τοῦλάχιστον ἡ νομοθεσία ἐκείνη ἠδύνατο μετὰ τινα πάλιν νὰ εὐδοκιμήσῃ. Προκειμένου ὅμως περὶ ἔθνος ἔχοντος, ὡς τὸ ἡμέτερον, ἀρχαίαν ἱστορίαν, ἴδιον χαρῆκτῆρα, ἴδιον βίον, τρέφοντος λατρείαν πρὸς τὰ ἀρχαῖα αὐτοῦ ἔθιμα, ζῶντος ἐν αὐτοῖς καὶ ἐν μέρει δι' αὐτῶν, φρονοῦμεν ὅτι τὸ δεύτερον σύστημα εἶναι οὐ μόνον προτιμητέον, ἀλλὰ τὸ μόνον ὀρθόν τε καὶ ὠφέλιμον. Οἱ νομομαθεῖς οἵτινες καλοῦνται εἰς τὴν ὑψηλὴν τιμὴν τοῦ νομοθετεῖν πρέπει, ὡς νομίζομεν, νὰ θυσιάζωσιν ἐνίοτε τὴν ἡδονὴν, ἣν αἰσθάνεται ὁ ἐπιστήμων νὰ πράξῃ ἔργον ὅσον τὸ δυνατόν τέλειον εἰς τὸ καθήκον τοῦ νὰ ἐκφράσωσιν ἐν τοῖς νόμοις τὴν κοινὴν πεποιθήσιν τοῦ ἔθνους, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ κατασταθῶσι πράγματι ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, διότι καθ' ἡμᾶς οἱ νομοθέται καλούμενοι εἰς καιροὺς ὁμαλοῦς ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ ἔθνους εἰς ὃ ἀνήκουσιν ὅπως νομοθετήσωσι δὲν εἶναι ἀνεξάρτητοι· εἶναι ἐντολοδόχοι οὕτως εἰπεῖν τοῦ ἔθνους αὐτῶν· ὀφείλουσι κατὰ τὰ ἦθη, τὰς ἀνάγκας, τὰς παραδόσεις καὶ τὸν χαρῆκτῆρα τοῦ ἔθνους νὰ ρυθμίζωσιν ἑαυτούς. Ὅθεν καθήκον αὐτῶν εἶναι νὰ κανονίζωσι καὶ ρυθμίζωσι τὰς ἰδέας τοῦ ἔθνους τῶν ὑποβάλλοντες ταύτας εἰς τὸν κανόνα καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς ἐπιστήμης, οὐδόπως δὲ καινοτομοῦντες κατὰ τὰ κύρια καὶ τὰς βάσεις. Αἱ ἀτομικαὶ πεποιθήσεις τοῦ Νομοθέτου περὶ τοῦ ἀπολύτως ἀληθοῦς καὶ δικαίου δὲν πρέπει νὰ ἦναι ὁ κανὼν τοῦ ἔργου αὐτοῦ. Ὁ κανὼν αὐτοῦ πρέπει νὰ ἦναι ἡ κοινὴ συνείδησις, ἡ βούλησις τοῦ ἔθνους, ἣτις δέον νὰ ἐξακριβοῦται ὑπ' αὐτοῦ ποῖα τις ἐστὶν ἄλλως οἱ νόμοι εἶναι ἔργον ἀβλαβέρον ὀλίγων ἀτόμων, ἄσχετοι πρὸς τὸ ἔθνος, οὐτινος τὰς σχέσεις κέκληνται νὰ ρυθμίσωσι, μέλλοντες εἰς πρώτην αὐτῶν ἐφαρμογὴν ν' ἀπαντήσωσι τὴν ἀντίδρασιν καὶ μετὰ ταῦτα τὴν ἀχρηστίαν.

Πάτερον δὲ τῶν προεκτεθέντων συστη-

μάτων νομοθεσίας ήκολούθησεν ή έπιτροπή του άστυκού Κώδικος; Δυστυχώς εν τή έκθέσει τής έπιτροπής, ήτις προηγείται του νομοσχεδίου, ουδεμίαν εις τήν έρώτησιν ταύτην εύρίσκομεν άπάντησιν, άν και τό ζήτημα ήναι σπουδαιότατον, διότι πρόκειται περί τής βάσεως όλης τής έργασίας. Προσεπαθήσαμεν δε να εύρωμεν τήν λύσιν διά τής ανάγνώσεως του σχεδίου του Κώδικος, άλλ' όμολογοϋμεν ότι δεν ήδυνήθημεν μετά ταύτην να κατατάξωμεν τό έργον τουτο εις κανέν των δύο άνωτέρω συστημάτων.

Η έλλειψις ένότητος συστήματος ήτις παρατηρείται εν τώ σχεδίω του Κώδικος πρέπει, ως νομίζομεν, ν' αποδοθῆ πρό πάντων εις τήν πληθύν των τε έπιτροπών και των μελών αυτών, εις τās άλλαγās των κατά καιρούς άπαρτισάντων αυτās προσώπων και εις τήν πολυετή διάρκειαν τής έργασίας αυτών. Είναι δε σχεδόν περιττόν να προσθέσωμεν, ότι τās έλαττώματα ταυτα δεν δύνανται ν' αποδοθώσιν εις τήν παρούσαν πρό πάντων έπιτροπήν άλλ' εις τās ήμετέρας κυβερνήσεις.

Εις τās έλλείψεις ταυτας και άλλας παρομοίας μάλλον ή εις τους λόγους, τους εν τή έκθέσει τής έπιτροπής εύρισκομένους, όφείλομεν, ως νομίζομεν, και τήν μη αναθεώρησιν του ήδη παρ' ήμιν ισχύοντος μέρους του άστυκού νόμου, και του υπό προγενεστέρων έπιτροπών καταρτισθέντος μέρους του σχεδίου του Κώδικος.

Όπως τελειώσωμεν τās γενικās παρατηρήσεις υπολείπεται να ειπωμεν όλίγα περί τής γενικής διαίρέσεως του άστυκού κώδικος (1). Ουτος διηρέθη εις τέσσαρα βιβλία, των όποιων προηγούνται γενικαι διατάξεις, ήτοι βιβλίον Α' περί προσώπων, βιβλίον Β' περί κτημάτων, βιβλίον Γ' περί κληρονομικού δικαίου, βιβλίον Δ' περί ένοχών. Ο άστυκός νόμος έπιδέχεται διαφόρους διαίρεσεις κατά τās διαφόρους έπόψεις εις τās άφορās τις. Ίσως ή διαίρεσις τής έπιτροπής δεν είναι ή σπουδαιότερα, ουδέ ή όρθότερα' άλλά δεν επιμένομεν εις τουτο ως μη έχον

(1) Άγνοοϋμεν διατι ή έπιγραφή αυτου φέρει «άστυκός έλληνικός νόμος,» και ουχι «άστυκός έλληνικός κώδικς.»

σημασίαν πρακτικήν, άλλά μόνον έπιστημονικήν. Όθεν περιοριζόμεθα να ειπωμεν ότι αι έπιγραφαι των δύο πρώτων βιβλίων έχουν τό έλάττωμα να μη δίδωσι πλήρη και σαφή ιδέαν περί των εν αυτοίς περιεχομένων. Το βιβλίον Α' τώ ότι περιέχει τās περί απολαύσεως, αποβολής και αποκτήσεως των άστυκών δικαιωμάτων, τās περί των ληξιαρχικών πράξεων, τās περί κατοικίας, τās περί άφανείας, και όλον τό οικογενειακό δικαίον' τις δε δύναται να έννοήση εκ τής έπιγραφής «περί προσώπων» ότι τό βιβλίον Α' περιέχει όλα τās άνωτέρω αντικείμενα του άστυκού δικαίου, πριν ή διέλθῃ τās διάφορα μέρη αυτου, ή άν δεν γνωρίζῃ άλλους ξένους άστυκούς κώδικας, εν οίς παρατηρείται ή αυτή έλλειψις; Νομίζομεν λοιπόν, ότι εις τās λέξεις «περί προσώπων,» πρέπει να προστεθώσιν αι λέξεις «και περί οικογενειακού δικαίου.» Οσαύτως τό βιβλίον Β', καιτοι έπιγραφόμενον περί «κτημάτων,» δεν περιλαμβάνει μόνον τās περί διακρίσεως κτημάτων διατάξεις (μέρος Α'), άλλά περιέχει και όλον τό πραγματικό δικαίον εις τās εξ άκόλουθα μέρη αυτου, όπερ δεν καταδεικνύεται εκ μόνης τής έπιγραφής. Όθεν φρονοϋμεν, ότι εις τās λέξεις «περί κτημάτων,» καλόν είναι να προστεθώσιν αι λέξεις «και έμπραγματων δικαιων.»

Μετά τās γενικās ταυτας σκέψεις έρχόμεθα εις διάφορα αντικείμενα του σχεδίου, ακολουθούντες τήν τάξιν αυτου και περιοριζόμενοι εις τās καθ' ήμας σπουδαιότερας παρατηρήσεις.

I

ΓΕΝΙΚΑΙ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Αυται συνετάχθησαν κατά μίμησιν του προκαταρκτικού τίτλου του γαλλικού Κώδικος. Η άπλή ανάγνωσις τής έπιγραφής «Περί τής δημοσιεύσεως, των αποτελεσμάτων και τής εφαρμογής των νόμων εν γενει» αρκει όπως εξ αυτης μόνον πεισθη τις ότι αι γενικαι διατάξεις δεν είναι ειδικαι εις τό άστυκόν δικαίον, άλλ' άφορῶσιν όλους τους νόμους τής Ελλάδος, και ως εκ τής φύσεως αυτών ανάγονται κυρίως εις τό

δημόσιον δίκαιον. Τὴν ἐπίκρισιν ταύτην ἤδη ἔκαμον οἱ πλείστοι Γάλλοι συγγραφεῖς καὶ ἐπὶ τοῦ προκαταρκτικοῦ τίτλου τοῦ γαλλικοῦ ἀστυκοῦ Κώδικος, ἂν καὶ ἡ παρουσία τῶν γενικῶν ἐκείνων διατάξεων ἐν τῷ γαλλικῷ κώδικι ἠδύνατο νὰ δικαιολογηθῇ ἐκ τῆς περιστάσεως, ὅτι κατ' ἀρχὰς οἱ συντάκται αὐτοῦ δὲν εἶχον σκοπὸν νὰ συντάξωσιν ἀστυκὸν κώδικα, ἀλλὰ κώδικα γενικὸν, περιλαμβάνοντα ὅλους τοὺς κώδικας· ὕστερον δὲ, περιορίσαντες αὐτὸν εἰς τὸν ἀστυκὸν νόμον, δὲν ἠθέλησαν νὰ διαγράψωσι τὰς γενικὰς διατάξεις, ἴσως διότι ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει λυπεῖται νὰ διαγράψῃ ὅ,τι ἔγραψεν. Ὅθεν ὑπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔποψιν θὰ ἦτο ὀρθότερον νὰ γίνῃ εἰδικὸς νόμος διὰ τὰς ἐν λόγῳ διατάξεις καὶ νὰ μὴ περιληφθῶσιν ἐν τῷ ἀστυκῷ κώδικι· ἄλλως τὸ ἐλάττωμα τοῦτο δὲν εἶναι σπουδαῖον.

Ἀπ' ἐναντίας λίαν σπουδαίαν θεωροῦμεν τὴν ἐν τῷ ἄρθρῳ 1 ἔλλειψιν παντὸς ὀρισμοῦ χρόνου ἐντὸς τοῦ ὁποίου τὸ πολὺ ἡ Κυβέρνησις ὀφείλει νὰ καταχωρίσῃ τοὺς νόμους καὶ τὰ διατάγματα εἰς τὴν ἐφημερίδα τῆς κυβερνήσεως, ἕνεκα δὲ τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδόσεως (promulgation) τῶν νόμων εἶναι ἀβεβαία.

Τὸ ἄρθρον 1 ἔχει καὶ δευτέραν ἔλλειψιν ὁμοίως φύσεως, μὴ ὀρίζον τὸν χρόνον ἐντὸς τοῦ ὁποίου οἱ νομάρχαι καὶ οἱ ἑπάρχαι χρεωστῶν νὰ τοιχοκολλήσωσιν ἐν τῷ νομαρχείῳ ἢ ἐπαρχείῳ τὸ φύλλον τῆς ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως· ὅθεν ἡ ἡμέρα τῆς δημοσιεύσεως (publication) τῶν νόμων εἶναι καὶ αὕτη ἀβεβαία.

Ἐπειδὴ δὲ ἄνευ τῶν δημοσιεύσεων τούτων οἱ νόμοι δὲν εἶναι ἀναγκαστικοὶ διὰ τοὺς πολίτας, ἡ λογικὴ συνέπεια τῶν ἐλλείψεων τούτων εἶναι ὅτι ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐκ τῶν νομαρχῶν ἢ ἀναβάλλωσιν ἐπ' ἄοριστον τὴν ἐκτέλεσιν νόμου ψηφισθέντος παρὰ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, καὶ νὰ παραλύσωσιν οὕτω τὰς ἀποφάσεις τοῦ ἔθνους.

Τρίτον ἐλάττωμα τοῦ ἄρθρου 1 εἶναι ὅτι κατ' αὐτὸ ὁ νόμος δὲν εἶναι ἀναγκαστικὸς δι' ὅλον τὸ κράτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἀφοῦ ἡ δημοσίευσίς δὲν γίνεται πανταχοῦ τὴν αὐτὴν στιγμήν. Ἐνταῦθα ὁ ἡμέτερος Κώδιξ παραβιάζει τὴν ἀρχὴν τῆς

ισότητος ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ ἐπομένως τὸν οὐσιωδέστατον ὅρον τοῦ δικαίου. Ἡ διόρθωσις τοῦ ἐλαττώματος τούτου δὲν φαίνεται ἡμῖν δύσκολος· ἀρκεῖ νὰ τροποποιηθῇ τὸ ἄρθρον 1 οὕτως ὥστε νὰ γενικευθῇ ἡ τελευταία διάταξις τοῦ ἐδαφίου 6' τοῦ ἄρθρου, καὶ νὰ διαταχθῇ ὅπως οἱ νόμοι ὧσιν ὑποχρεωτικοὶ καθ' ὅλον τὸ ἐλληνικὸν κράτος τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἦτοι τεσσαράκοντα ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐν τῷ νομαρχείῳ τῆς πρωτεύουσῃς τοιχοκολλήσεως τοῦ δημοσιεύοντος τὸν νόμον φύλλου τῆς ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως.

Τελευταῖον φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ ληφθῇ φροντίς καὶ περὶ τῶν νόμων τῶν ἐκτάκτως κατεπειγόντων, καὶ νὰ τεθῇ πρὸς ὑποχρεωτικὴν ἰσχὺν αὐτῶν πολὺ ταχύτερα προθεσμία.

Πρέπει ὅμως νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι σήμερον καὶ τὸ γαλλικὸν δίκαιον καὶ ὁ παρ' ἡμῖν ἰσχύων νόμος ἔχουσι τὰς ἀνωτέρω ἐλλείψεις (1)· ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι γνωσταί, φρονοῦμεν, ὅτι εὐχῆς ἔργον εἶναι νὰ ἐκλείψωσιν ἐκ τοῦ ἡμετέρου νόμου, τοσοῦτον μᾶλλον, ὅσῳ ἡ διόρθωσις αὐτῶν εἶναι ἐφικτή.

Ταῦτα δὲ ἀποδεικνύουσιν ἤδη ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ ὄφειλε νὰ ἐπαναθεωρήσῃ ἐπιμελῶς ὅλον τὸ παρ' ἡμῖν ἰσχύον μέρος τοῦ ἀστυκοῦ ἐλληνικοῦ νόμου. Σημειωτέον ἐνταῦθα ὅτι αἱ παρ' αὐτῆς προτεινόμεναι μεταρρυθμίσεις εἰς τὰ ἄρθρα 5 καὶ 8 εἶναι ἐπιτυχεῖς καὶ σύμφωνα πρὸς τὴν ἐπιστήμην τοῦ δικαίου.

(Ἀκολουθεῖ).

N. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΨΥΧΗΣ

I

Ὁ ἄνθρωπος ἀνέκαθεν ἐνόησεν ὅτι ὁ ἐπίγειος βίος εἶναι ἀτελής· ὄχι μόνον διότι περιστοιχίζεται ὑπὸ ἀναγκῶν ταπεινῶν καὶ συμφορῶν ἀπχραιτήτων, ἀλλὰ πρὸ πάντων διότι εἶναι βραχὺς, παραβλλόμενος

(1) Πλὴν τῆς τελευταίας ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ δικαίου, διότι αὕτη ἀναπληροῦται ἐν μέρει διὰ τὰς διατάξεις τῆς 27 νοεμβρίου 1816 καὶ τῆς 18 ἰανουαρίου 1817.